

İZMİR PİYASASINDA SATILAN BAZI PEYNİR ÇEŞİTLERİNİN KALSİYUM, FOSFOR, SODYUM VE POTASYUM DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON CALCIUM, PHOSPHORUS, SODIUM AND POTASSIUM LEVELS OF SOME WHITE CHEESES IN IZMIR MARKET

Sevda KILIÇ, Cem KARAGÖZLÜ, Harun UYSAL, Necati AKBULUT

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Süt Teknolojisi Bölümü Bornova - İzmir

ÖZET: İzmir piyasasından toplanmış beyaz (31/108), tulum (58/108) ve kaşar (19/108) peyniri örneğinde sırasıyla ortalama kalsiyum miktarı 747.96, 747.43, 888.42 mg/100g, fosfor; 448.09, 413.10, 580.89 mg/100 g, Sodyum; 1212.32, 810.13, 557.10 mg/100g, potasyum; 181.48, 129.81, 129.63 mg/100g olarak bulunmuştur. Bu peynirlerin 100 g. nın tüketilmesi ile yetişkin ve sağlıklı bir insanın kalsiyum ve fosfor ihtiyacını karşılayabileceği, sodyum ve potasyum miktarlarının da bir tehlike oluşturmayacağı kanısına varılmıştır.

ABSTRACT: In white, tulum and kasar cheeses which have been collected from Izmir market, the average amounts of calcium were found respectively 747.96 mg/100g, 747.43 mg/100g, 888.42 mg/100g and phosphorus; 448.9 mg/100g, 413.10 mg/100g, 580.89 mg/100g and sodium; 1212.32 mg/100g, 810.13 mg/100g, 557.10 mg/100g and potassium; 181.48 mg/100g, 129.81 mg/100g, 129.63 mg/100g. According to study, by consuming 100 grams of these cheeses, calcium and phosphorus needs of a healthy adult can be met and amounts of sodium and potassium can not create a risk.

GİRİŞ

Süt ve süt ürünleri içerdiği besin maddeleri ve beslenme değeri nedeniyle insanoğlunun vazgeçemediği gıda çeşitleridir. Peynir, süt ürünleri arasında en çok üretilen ve sevilerek tüketilen bir mamuldür. Dünya'da yaklaşık 4000 çeşit peynir üretildiği bildirilmektedir.

Hemen hemen tüm peynir çeşitleri besin değeri yüksek süt yağı, protein ve yağda eriyen vitaminlerin yanı sıra mineral maddeler bakımından da zengindir. Özellikle kalsiyum ve fosfor açısından zengin olup, günde 100 g. tüketilen yumuşak peynir çeşitleri insanın günlük kalsiyum ve fosfor ihtiyacının % 50'sini, sert peynir çeşitleri de tamamını karşılamaktadır (RENNER, 1987, DEMİRCİ, 1994).

Kalsiyum gerek bitki, gerekse hayvan ve insan metabolizmasında önemli bir role sahiptir. İnsanlarda kemik, kas, diş, kan, sinir gibi vücut kısımlarının görevlerini yapmalarını sağlar. Erişkin bir insan vücudunda yaklaşık 1200 gr kalsiyum bulunur ve günde kemiklere yaklaşık 700 mg. kalsiyum girer ve çıkar. Çeşitli ülkelerde günlük kalsiyum alımı 200 - 1200 mg arasında değişir. Canlı kemiğin % 50'sini kalsiyum tuzları oluşturur. Kalsiyum tuzlarının önemli bir kısmı fosfor ile bileşik oluşturmuşlardır. Diğer kısmı proteinlere bağlıdır. Kısaca kemik ve dişlerin yapıtaşısıdır. Özellikle iyonize kalsiyum, hücrelerin normal çalışması, sinir ve kasların aktivitesini düzenleme açısından önemli bir mineraldir. Kanın pıhtılaşma etmeni içinde gereklidir. Magnezyum, potasyum ve sodyum iyonları arasında sağlanan denge özellikle kalp kaslarının düzenli çalışması için gereklidir (SCHAFSAMA, 1980). Kalsiyum alımı ile ilgili en yaygın hastalık ileri yaşlarda farklı nedenlere bağlı olarak oluşan kemik kaybı yani osteoporosistir. Ayrıca hipokalsemi iştahsızlık, bulantı, kabızlık, kolay yorulma zihin bulanıklılığı, hipertansiyon yada hipokalsemi ise tetani, zihin bozukluğu gibi hastalıklar başta olmak üzere birçok rahatsızlıkların neden olduğu bildirilmiştir (SENCER, 1987).

Fosfor doğada yaygın bulunan bir element olduğundan besinlerle birlikte bolca alınır. Vücuttaki fosforun çoğu kemiklerde ve kanda bulunur ve miktarı 600 - 900 g. civarındadır. Fosfor kemik oluşumunun yanı sıra karbonhidrat ve yağ ara metabolizmaları için de gereklidir. Hücreler yedek enerji olarak fosfat bağlarını kullanırlar. Bir çok enzim, fosfor aldıktan sonra aktif hale geçer ve hücre içindeki oldukça önemli anyondur.

Böbrek yetersizliğinde, hipoparatiroidide ve akromegali de, D vitamini eksikliğinde önemlidir. Gram negatif bakterilere bağlı sepsislerde hipofosfatemi görülebilir. Fosfor eksikliğinde ise eritrositlerin dokulara oksijen taşıma yeteneği azalır. Ayrıca nükleik asit, fosfolipitler bir çok koenzim ile enerji sağlayan ögelerde (ADP ve ATP) yer alır (SENCER 1987).

İnsan vücudunun ortalama %4'ünü madensel maddeler oluşturmaktadır. Bu madensel maddelerden sodyum ve potasyum vücut sıvılarının ozmatik basıncı ve asit-baz dengesi için gereklidir. Kanda potasyum çoğunlukla kırmızı kan hücrelerinde, sodyum ise plazmada bulunur. Bu elementlerin tuzları suda kolay erir ve iyonize olurlar. Bu elementler klorid, bikarbonat ve fosfat iyonlarının vücut sıvılarındaki yoğunluklarının uygun şekilde olması için gerekli olduğu bildirilmiştir (BAYSAL, 1979).

Yetişkin, sağlıklı bir insanın günlük sodyum gereksinimi 5-20 g. dir. İnsan fizyolojisinde sodyum yetersizliğinde kusma, zihin bulanıklığı, kas yorgunluğu, ağrılar, solunum yetersizliği, potasyum eksikliğinde de glikojen miktarının azalması, kas yorgunluğu, kalp atışlarında bozulma, adrenalin hipertrofisi gibi arazlar görülür. Ayrıca vücutta ödem ve kan basıncında yükselmelere sebep olduğu belirlenmiştir. Öte yandan sodyum ve hipertansiyon arasındaki yakın ilişki tüketici tercihlerinin yönlendirilmesinde büyük rol oynamaktadır (SENCER, 1987).

Hipertansiyon, ortaya çıkış nedenlerine göre iki gruba ayrılır. Kalıtım, çevre ve beslenme koşullarına bağlı olarak ortaya çıkan tip esansiyel hipertansiyon olarak tanımlanır ve aşırı sodyum alımı da esansiyel hipertansiyon nedenlerinden biridir (REDDY ve MARTH, 1991).

İnsanda en fazla bulunan intrasellüler bir katyon olan potasyumun sodyum ile tam bir metabolik ilişkisi vardır. Günlük diyetle uygun seviyede alınabilecek potasyum miktarı 1.9-5.5 g arasındadır. Sodyum/ Potasyum oranındaki belirgin dengesizliğin yüksek kan basıncına yol açtığı tartışılmaktadır. Çalışmalar, diyet yoluyla potasyum alımının artırılmasının, sodyum düzeyine bağlı hipertansiyonu önlemede etkili olduğunu göstermektedir (REDDY ve MARTH, 1991).

Vücut fonksiyonlarının normal çalışması ve yaşam için mutlak gerekli olan bu mineral maddelerin önemli alım kaynağı süt, yoğurt ve özellikle de peynirdir. Söz konusu mineraller süt ve ürünleri teknolojisi yönünden de önemlidir. Sütün peynire dönüşümünde en önemli mineral madde kalsiyumdur. Çünkü sütün maya ile pıhtılaşabilmesi için sütte erir durumda kalsiyum tuzlarının bulunması gerekir. Pıhtılaşmanın hızı da ortmadaki kalsiyum ve magnezyum tuzlarının miktarıyla yakından ilgilidir (YÖNEY, 1974). Kısaca sütün teknolojik yönden işlenebilirliğinin sağlanması açısından sayılan mineral maddelerin yeterli ve dengeli miktarlarda bulunması gerekir. Ancak bazı durumlarda hastalık, ağız sütü karışması, gereğinden fazla eklenen katkı maddeleri (Örn: $CaCl_2$ gibi) mineral madde miktarında artışa neden olabilir. Bu durumda ürün kalitesinde etkilenir (DIRAMAN ve DEMİRCİ, 1998).

Peynir, süt ürünleri arasında besin maddeleri bakımından en zengin olanıdır. Ülkemizde 1996 verilerine göre sanayide 1.237.000 ton süt ve ürünü elde edilmiştir. Bunun % 20.5'ini peynir oluşturmakta olup, toplam 253.000 ton olan peynir üretiminin %67.8'ini beyaz, % 17.8'ini kaşar, % 10'nu tulum ve % 5.2 'sini diğer peynirler oluşturmuştur (ANONİM, 1995, ARSLAN 1998, KILIÇ ve ark 1998). En çok tüketilen beyaz, tulum ve kaşar peynirlerinin mineral madde içerikleri yönünden yok denecek kadar az çalışma yapılmıştır.

Bu nedenle araştırmamız da ülkemizde en çok üretilip, tüketilen beyaz, tulum ve kaşar peynirler seçilerek, beslenme fizyolojisi açısından oldukça önemli ve diyetlerde her zaman tartışma konusu olan kalsiyum, fosfor, potasyum ve sodyum elementlerinin düzeyleri belirlenmiştir. Konuyla ilgili yapılan diğer araştırmalarla bulgularımız karşılaştırılmıştır. Ayrıca bunların günlük tüketimleri sonucunda beslenme fizyolojisi açısından öneminin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. MATERYAL ve METOD

2.1. MATERYAL

Araştırma özdeğini İzmir market, bakkal, şarküteri, mandra ve pazarlarından toplanmış 31 adet beyaz, 58 adet tulum, 19 adet kaşar peyniri örneği oluşturmuştur. Örnekler orjinal ambalajlarında veya kavanoz içerisinde en kısa sürede laboratuvara getirilmiştir.

2.2. METOD

2.2.1. Kalsiyum, Fosfor, Potasyum ve Sodyum tayini

Peynir örneklerindeki Kalsiyum, Fosfor, Potasyum ve Sodyum miktarları atomik absorpsiyon yöntemi ile belirlenmiştir. Yöntemde peynir örneği kül kaplarında 470°C 'de tamamen yanıcaya kadar yakılmış daha sonra örnekler 1:1 lik HCl içerisinde çözündürülmüş, 10 dk, hotplate'de tutulmuştur. 100 ml.'lik balonlara süzölmüş ve saf su ile 100 ml'ye tamamlanmıştır. Perkin - Elmer 2380 marka atomik absorpsiyon spektrofotometresi ile örneklerdeki söz konusu mineral maddeler belirlenmiştir (DEMİRCİ, 1988, NOLLER ve BLOOM, 1978).

2.2.2. İstatistiksel analizler

Çalışma sonuçlarının istatistiksel değerlendirilmesi Excel 5.0'a uyumlu WINSTAT (1999.1, ROBERT K. FITSCH) programı ile yapılmıştır (PÜSKÜLCÜ ve İKİZ, 1983).

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Beyaz, tulum ve kaşar peyniri örneklerinde belirlenen kalsiyum, fosfor, sodyum ve potasyum oranları sırasıyla Çizelge 1, 2 ve 3 de verilmiştir.

Çizelge 1, 2 ve 3'de İzmir piyasasından toplanan 31 adet beyaz peynir örneğinde ortalama kalsiyum fosfor, potasyum ve sodyum değerleri sırasıyla 747.96, 448.09, 181.48 ve 1212.32 mg/100 g olarak saptanmıştır. 58 adet tulum peyniri örneğinde bu değerler isesırasıyla 747.43, 433.10, 129.91 ve 810,13 mg/100g saptanırken, 19 adet kaşar peyniri örneğinde sırasıyla 888.42, 580.89, 129.63 ve 557.10 mg/100g olarak bulunmuştur. Şekil 1'de görüldüğü üzere bu peynir çeşitlerinden en yüksek ortalama kalsiyum ve fosfor miktarı kaşar peynirinde saptanmış, beyaz ve tulum peynirinde bu elementlerin düzeyi hemen hemen birbirine yakın bulunmuştur. Buna karşılık sodyum ve potasyum'un ortalama miktarları en yüksek beyaz peynirde saptanmış bunu tulum ve kaşar peynirleri izlemiştir.

Yerli peynir çeşitlerimiz ile yurt dışında üretilen peynir çeşitleri söz konusu mineral maddeler açısından karşılaştırıldığında beyaz ve tulum peynirleri kalsiyum miktarı yönünden Brie, Camambert, Mozzarella peynirlerinden yüksek, Camembert, Danbo, Edamer, Emmental, Gouda, Parmesan, Tilsiter ve

Çizelge 1. Beyaz Peynir Örneklerinde Saptanan Kalsiyum, Fosfor, Sodyum ve Potasyum Değerleri (mg/100g).

	Kalsiyum	Fosfor	Potasyum	Sodyum
Beyaz Peynir 1	425	650	192	745
Beyaz Peynir 2	850	295	145	800
Beyaz Peynir 3	724	385	150	855
Beyaz Peynir 4	625	305	150	1002
Beyaz Peynir 5	655	295	285	455
Beyaz Peynir 6	872	315	215	1590
Beyaz Peynir 7	925	425	155	958
Beyaz Peynir 8	500	410	114	1270
Beyaz Peynir 9	808	650	227	1075
Beyaz Peynir 10	880	504	227	1030
Beyaz Peynir 11	950	512	189	1060
Beyaz Peynir 12	985	485	129	1075
Beyaz Peynir 13	405	400	156	1130
Beyaz Peynir 14	455	385	221	995
Beyaz Peynir 15	605	590	118	1002
Beyaz Peynir 16	529	385	224	1005
Beyaz Peynir 17	455	410	165	1005
Beyaz Peynir 18	455	385	228	1070
Beyaz Peynir 19	1002	589	227	1060
Beyaz Peynir 20	974	365	201	1205
Beyaz Peynir 21	926	370	208	1205
Beyaz Peynir 22	988	360	159	1450
Beyaz Peynir 23	895	506	180	1275
Beyaz Peynir 24	875	425	195	2000
Beyaz Peynir 25	904	470	186	1725
Beyaz Peynir 26	940	420	175	1450
Beyaz Peynir 27	955	425	145	1475
Beyaz Peynir 28	725	575	202	1275
Beyaz Peynir 29	625	530	178	2300
Beyaz Peynir 30	575	520	135	1450
Beyaz Peynir 31	700	550	145	1590
En Az	439.00	295.00	116.00	455.00
En Çok	1002.00	650.00	285.00	2300.00
Ortalama	747.96	448.09	181.48	1212.32
Standart Sapma	200.287	100.27	39.63	370.66

Manchego'dan daha düşük bulunmuştur. Kaşar peynirindeki ortalama kalsiyum miktarı Parmesan ve Emmental peynirleri hariç diğerlerinden yüksektir. Beyaz peynirin sodyum miktarı yukarıda belirtilen yabancı peynir çeşitlerinin sodyum miktarından yüksektir. Beyaz, tulum ve kaşar peyniri örneklerinin ortalama potasyum miktarları Brie ve Camembert çeşitleri hariç diğerlerinden yüksek bulunmuştur (RENNER ve RENZ - SCHAUNEN, 1986).

Beyaz, tulum, kaşar gibi yerli peynir çeşitleri ile yapılan kapsamlı bir çalışmaya göre beyaz peynir örneklerimizin ortalama kalsiyum ve fosfor miktarları düşük, sodyum ve potasyum miktarları yüksek bulunmuştur. Tulum peyniri örneklerimiz için de aynı durum söz konusudur. Araştırmamızdaki kaşar peyniri örneklerinin kalsiyum ortalaması DEMİRCİ (1988)'e göre düşük bulunurken, Fosfor ve potasyum miktarları daha yüksek bulunmuştur.

Çoğunluğu beyaz peynirle yapılan farklı araştırmalarda kalsiyum ve fosfor miktarlarını sırasıyla ÖZDEMİR (1990) ortalama 507 mg/100g, 314 mg/100g, AKBULUT ve ark. (1995) 642 - 663 mg/100g, 324 - 365 mg/100g, DIRAMAN ve DEMİRCİ (1998) ortalama 1150 mg/100 g, 358 - 519 mg/100g, KINIK ve ark. (1998) ortalama 1003 mg/100g ve 382 mg/100g olarak saptamışlardır. Sodyum ve potasyum miktarları ise ÖZDEMİR (1990) 1627 - 2670 mg/100g, 127 mg/100g, AKBULUT ve ark. (1995) 740 - 854 mg/100g, 252 - 259 mg/100g, KINIK ve ark. (1998) ortalama 836 mg/100g ve 134 mg/100g olarak belirlemişlerdir.

Günlük diyetlerde kalsiyum alımı çeşitli ülkelerde 200 ile 1200 mg arasında değişmektedir. Ülkemizde bu miktar 400 - 500 mg (gebelik ve emzirmede 1000 mg) arasındadır. Vücudun beslenme alışkanlığına bağlı olarak kalsiyum azlığına adapte olduğu bildirilmektedir. Ancak özellikle gelişmiş ülkelerde kalsiyum alım miktarı yüksek tutularak süt ve ürünleri tüketimi artırılmıştır. Diyetlerde önerilen kalsiyum miktarı halkın güneş ışığına maruz kalma oranı ve beslenmedeki protein oranına bağlıdır. Yukarıda ülkemiz için verdiğimiz günlük kalsiyum alım oranını İzmir piyasasında satılan beyaz, tulum ve kaşar peynirinin günlük 100 g tüketilmesi ile karşılanacağı görülmektedir.

Çizelge 2. Tulum Peyniri Örneklerinde Saptanan Kalsiyum, Fosfor, Sodyum ve Potasyum Değerleri (mg/100g).

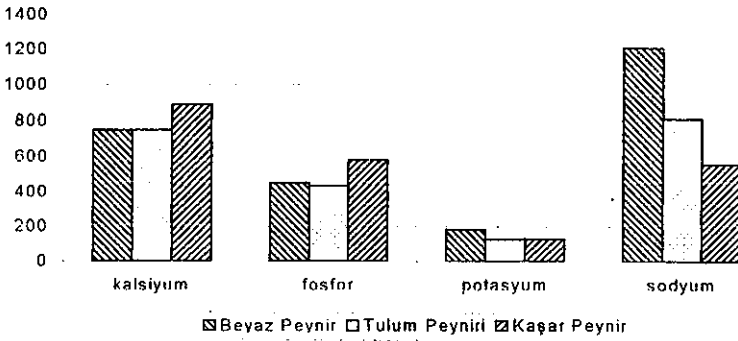
	Kalsiyum	Fosfor	Potasyum	Sodyum
Tulum Peyniri 1	475	435	100	513
Tulum Peyniri 2	550	408	110	625
Tulum Peyniri 3	658	402	105	1070
Tulum Peyniri 4	475	390	145	1025
Tulum Peyniri 5	625	345	115	1160
Tulum Peyniri 6	615	410	145	1225
Tulum Peyniri 7	640	390	110	775
Tulum Peyniri 8	575	400	100	1160
Tulum Peyniri 9	795	340	136	540
Tulum Peyniri 10	675	380	117	725
Tulum Peyniri 11	725	425	151	1160
Tulum Peyniri 12	560	485	120	820
Tulum Peyniri 13	675	435	130	1560
Tulum Peyniri 14	725	460	117	935
Tulum Peyniri 15	700	445	180	1500
Tulum Peyniri 16	535	375	105	1200
Tulum Peyniri 17	885	440	100	1235
Tulum Peyniri 18	485	315	105	1080
Tulum Peyniri 19	575	450	136	1075
Tulum Peyniri 20	910	485	100	1350
Tulum Peyniri 21	640	405	140	1560
Tulum Peyniri 22	741	420	105	845
Tulum Peyniri 23	840	395	136	430
Tulum Peyniri 24	890	415	156	640
Tulum Peyniri 25	925	505	174	1070
Tulum Peyniri 26	535	310	127	1800
Tulum Peyniri 27	685	400	131	935
Tulum Peyniri 28	485	350	102	735
Tulum Peyniri 29	795	420	102	935
Tulum Peyniri 30	805	470	160	580
Tulum Peyniri 31	765	465	120	755
Tulum Peyniri 32	750	400	100	675
Tulum Peyniri 33	845	445	125	500
Tulum Peyniri 34	885	475	103	650
Tulum Peyniri 35	890	415	160	420
Tulum Peyniri 36	800	415	171	735
Tulum Peyniri 37	800	399	142	670
Tulum Peyniri 38	865	485	145	650
Tulum Peyniri 39	900	505	167	545
Tulum Peyniri 40	790	490	147	1070
Tulum Peyniri 41	845	435	120	900
Tulum Peyniri 42	880	437	125	405
Tulum Peyniri 43	750	425	119	1205
Tulum Peyniri 44	775	450	129	360
Tulum Peyniri 45	680	406	120	325
Tulum Peyniri 46	800	445	120	430
Tulum Peyniri 47	750	480	154	455
Tulum Peyniri 48	842	440	100	420
Tulum Peyniri 49	840	450	128	580
Tulum Peyniri 50	750	425	128	400
Tulum Peyniri 51	790	404	164	430
Tulum Peyniri 52	690	478	145	625
Tulum Peyniri 53	855	485	170	610
Tulum Peyniri 54	895	490	185	660
Tulum Peyniri 55	925	445	128	430
Tulum Peyniri 56	900	500	120	500
Tulum Peyniri 57	950	520	112	660
Tulum Peyniri 58	945	490	128	660
En Az	480.00	310.00	100.00	400.00
En Çok	950.00	520.00	185.00	1800.00
Ortalama	747.43	413.10	129.91	810.13
Standart Sapma	134.06	42.29	23.31	349.77

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) yetişkinler için günlük fosfor gereksinimi 400 - 500 mg olarak bildirmektedir. Bu oran çocuklarda 500 mg, gençlerde 500 - 700 mg olarak önermiştir. Günlük kalsiyum ve protein oranı yeterli yiyecekler ile yapılan bir diyetle yeterli fosforunda alınacağı belirtilmektedir. Araştırmadaki peynirlerin ortalama fosfor düzeyleri günlük alım için yeterli olmaktadır.

Vücudun toplam tuz miktarı 200 g olup, günlük gereksinim 5 - 15 g arası NaCl dür (3 - 8 g. Na). Normal bir beslenme de yiyeceklerden gelen günlük sodyum miktarı 10 g civarında olup tuz ekme alışkanlığı ile bu 25 g ve daha üzerine çıkabilmektedir. Bu nedenle çalışmamızda analizi yapılan piyasa peynir çeşitlerinin 100 g. nın tüketilmesi ile alınacak tuz miktarı sağlıklı bir insan için gerekli tuz sınırları içinde kaldığı görülmektedir. Sodyum ve potasyum vücut sıvılarının ozmatik basıncı ve asit baz dengesi için gereklidir. Bu dengenin bozulmaması gerekmektedir. Normal diyetlerden vücut 2 - 4 g potasyum

Çizelge 3. Kaşar Peyniri Örneklerinde Saptanan Kalsiyum, Fosfor, Sodyum ve Potasyum Değerleri (mg/100g).

	Kalsiyum	Fosfor	Potasyum	Sodyum
Kaşar Peyniri 1	850	545	100	400
Kaşar Peyniri 2	910	515	155	685
Kaşar Peyniri 3	525	462	165	542
Kaşar Peyniri 4	875	575	129	626
Kaşar Peyniri 5	650	575	168	605
Kaşar Peyniri 6	620	500	96	420
Kaşar Peyniri 7	710	500	135	435
Kaşar Peyniri 8	850	660	100	500
Kaşar Peyniri 9	950	525	125	525
Kaşar Peyniri 10	925	505	135	545
Kaşar Peyniri 11	1005	625	148	585
Kaşar Peyniri 12	1200	685	155	580
Kaşar Peyniri 13	1100	710	140	620
Kaşar Peyniri 14	1000	690	138	615
Kaşar Peyniri 15	950	655	128	613
Kaşar Peyniri 16	985	580	117	605
Kaşar Peyniri 17	995	595	105	574
Kaşar Peyniri 18	905	560	110	565
Kaşar Peyniri 19	875	575	114	545
En Az	525.00	462.00	96.00	400.00
En Çok	1200.00	710.00	168.00	685.00
Ortalama	888.42	580.89	129.63	557.10
Standart sapma	165.72	72.47	22.22	74.89

Şekil 1. İzmir piyasasında satılan beyaz, tulum ve kaşar peynirlerinin ortalama kalsiyum, fosfor, potasyum ve sodyum değerleri (mg/100g).

her üç peynir çeşidi beslenme ve sağlık açısından son derece gereklidir.

KAYNAKLAR

AKBULUT, N., GÖNÇ, S., KINIK, Ö., UYSAL, H., AKALIN, S., KAVAS, G. 1995. Bazı tuzlama yöntemlerinin beyaz peynir üretiminde uygulanabilirliği ve peynir kalitesine etkileri üzerine bir araştırma. E.Ü. Araştırma Fonu E.Ü. Ziraat Fakültesi, Süt Teknolojisi Böl. 92-ZRF-037 No'lu proje.(Kesin Rapor). Bornova - İZMİR.

sağlamaktadır. Dolayısıyla 100 g peynir tüketimi ile bu ihtiyacın yaklaşık 1/10 nu karşılanabilmektedir.

Yukarıdaki veri ve saptamalara göre sağlıklı bir yetişkinin günlük diyetinde hayvansal protein ve diğer besin ögesi ihtiyaçlarının bir kısmının karşılanması açısından olduğu kadar mineral madde gereksinimini karşılaması bakımından da beyaz, tulum ve kaşar peynirleri önemli bir kaynak oluşturduğu ortaya konmuştur. Bu nedenle

- ANONYM. 1995. Süt ve Mamuller.VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu.DPT , Ankara,
- ARSAN, A. 1998. Süt ve Süt Ürünleri Sanayii. Gıda Teknolojisi. Ocak'98, 3 (1) 24 - 31.
- BAYSAL, A. 1979. Beslenme. Hacettepe Üniversitesi Yayınları No:A 13iii. Baskı, Ankara.
- DEMİRCİ, M. 1988. Ülkemizin önemli peynir çeşitlerinin mineral madde düzeyi ve kalori değerleri. Gıda 13 (1) 17-21.
- DEMİRCİ, M. 1994. Peynirin beslenmedeki önemi Her Yönüyle Peynir. Trakya Üniv. Ziraat Fak. Yay. No: 125, Ders kitabı No: 9. Tekirdağ.
- DIRAMAN, H., DEMİRCİ, M. 1998. Trakya bölgesinde üretilmiş beyaz peynirlerin kalsiyum ve fosfor miktarları üzerine bir araştırma. Gıda 23 (3) 217 – 219.
- KILIÇ, S., GÖNÇ, S., UYSAL, H.R., KARAGÖZLÜ, C.1998. Geleneksel yöntemle ve kültür kullanarak yapılan İzmir Tulum peynirinin olgunlaşması sürecinde meydana gelen değişikliklerin kıyaslanması. V. Ulusal Süt ve Süt Ürünleri Sempozyumu. Geleneksel Süt Ürünleri. 21 -22 Mayıs 1998. Tekirdağ. Milli Prodüktivite Yayınları NO: 621. (43 -64) Ankara.
- KINIK, Ö., AKBULUT, N., KARAGÖZLÜ, C. 1988. Beyaz peynir üretiminde sodyum klorür yerine potasyum klorür kullanım olanakları üzerine bir araştırma. E.Ü. Araştırma Fonu. Proje No: 96 - ZRF-036, VII+40 sf. Bornova, İzmir
- NOLLER, B.N., BLOOM, H. 1978. Methods of analysis of major and minor elements in foods. Australian Food Technology Jan. 11.
- ÖZDEMİR, S.1990. Koyun sütünün hidrojenperoksit ve potasyum sorbatla muhafaza edilebilme imkanları ve bu sütlere starter kültür ilavesiyle yapılan taze ve olgunlaştırılmış beyaz peynirlerin bazı kalite kriterleri. Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Gıda Bilimi ve Teknolojisi Anabilim Dalı. (Basılmamış Doktora Tezi) Erzurum.
- PÜSKÜLCÜ, H., İKİZ, F.1983. İstatistiğe Giriş. E.Ü. Mühendislik Fak. Yay. No: 1. Bornova - İzmir
- REDDY, K.A, MARTH, E.H. 1991. Reducing the sodium content of foods: A Review. Journal of Food Protection. 54 (2) 138 -150.
- RENNER, E., RENZ-SCHAUNEN, A. 1986. Nahrwerttabellen für milch und milchprodukte. Verlag B. Renner. ISBN: 3-926041-00-5. . Giessen. Germany.
- RENNER, E. 1987. Nutritional Aspects of cheese . D. Reidel Publishing Com.
- SCHAAFSAMA, G. 1980. The significance of milk as a source of dietary calcium. IDF Bulletin 1980. pp: 19- 33.
- SENCER, E. 1987. Beslenme ve Diyet. sf: 83 - 110. Beta Basın Yayın Dağıtım, İstanbul.
- TAYAR, M. 1995. Beyaz peynirlerin olgunlaşması süresince kimyasal ve mikrobiyolojik özelliklerindeki değişimler. Gıda 20 (2) 97 -101.
- YÖNEY, Z. 1974. Süt Kimyası. Ankara Üniversitesi. Ziraat Fak. Yay. No: 249. Ankara.